

ZAMONAVIY PEDAGOGIKADA PEDAGOGIK KASB VA UNGA QO'YILAYOTGAN TALABLAR

Temirova Gulnur va Faxriddinovova Mehrnoz

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy pedagogika sharoitida pedagogik kasbning mohiyati, uning jamiyatdagi o'rni, ta'lim-tarbiya jarayonidagi mas'uliyati va o'qituvchiga qo'yilayotgan zamonaviy talablar yoritilgan. Bugungi kunda globallashuv, raqamli texnologiyalar, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv kabi konseptlar o'qituvchi faoliyatini yangicha mezonlar asosida ko'rib chiqishni talab qilmoqda. Shuning uchun maqolada pedagog kasbining psixologik, metodik, kommunikativ, axloqiy, raqamli, kreativ va innovatsion jihatlarini tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy o'qituvchining ilmiy-metodik saviyasi, kasbiy kompetensiyalari, raqamli madaniyati, o'quvchi shaxsiga individual yondashuvi, ijtimoiy mas'uliyati va pedagogik etikasi bo'yicha talablar keng yoritilgan. Tadqiqot ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish sharoitida o'qituvchi faoliyati qanday o'zgarayotganini, zamonaviy pedagogikada qanday yondashuvlar ustuvor bo'layotganini ko'rsatib beradi.

Kalit so'zlar: zamonaviy pedagogika, pedagogik kasb, o'qituvchi kompetensiyasi, raqamli ta'lim, innovatsion texnologiyalar, metodik savodxonlik, kommunikativ yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, pedagogik talablar, kasbiy rivojlanish

Annotation: This article examines the essence of the teaching profession in the context of modern pedagogy, its role in society, the responsibility it carries in the educational process, and the contemporary requirements imposed on teachers. Today, globalization, digital technologies, learner-centered education, and competency-based approaches demand that teachers' activities be evaluated according to new criteria. Therefore, the article analyzes the psychological, methodological, communicative, ethical, digital, creative, and innovative aspects of the teaching profession. It also widely discusses the modern teacher's scientific-methodological preparation, professional competencies, digital literacy, individual approach to learners, social responsibility, and pedagogical ethics. The study demonstrates how the teacher's role

is changing in the process of modernizing education and which approaches are becoming priorities in modern pedagogy.

Keywords: modern pedagogy, teaching profession, teacher competence, digital education, innovative technologies, methodological literacy, communicative approach, learner-centered education, pedagogical requirements, professional development

Kirish

Hozirgi davrda jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, ilm-fan taraqqiyoti, raqamli texnologiyalarning hayotning barcha jabhalariga kirib kelishi ta'lim sohasida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Bunday sharoitda pedagogik kasb nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, yo'naltiruvchi, motivator, innovator, hamkor, psixolog va loyiha tashkilotchisi sifatidagi ko'p qirrali faoliyatni o'z ichiga oladi. Zamonaviy pedagogika o'qituvchini faqat o'quv dasturlarini bajaruvchi emas, balki mustaqil pedagogik qarorlar qabul qiluvchi kreativ mutaxassis sifatida tasavvur qiladi. Shu sababli o'qituvchiga qo'yilayotgan talablar yil sayin kengayib bormoqda. Pedagogik kasbning mas'uliyat darajasi ham oshib, u inson kapitalini shakllantirishning asosiy drayveriga aylangan. O'zbekiston ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar ham o'qituvchining kasbiy darajasini oshirish, zamonaviy kompetensiyalarni shakllantirish, ta'lim jarayonini innovatsion texnologiyalar orqali boyitish, o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan ta'limni ta'minlashga qaratilgan. Shu nuqtai nazardan mazkur maqolada pedagogik kasbning zamonaviy talablari, uning mazmun-mohiyati, o'zgarib borayotgan vazifalari, zamonaviy pedagog shaxsiga qo'yilayotgan kompetensiyalar tizimi yoritiladi.

Asosiy qism

Zamonaviy pedagogikada pedagogik kasbning mohiyatini anglash uchun, avvalo, o'qituvchining jamiyatdagi o'rni va vazifalariga e'tibor qaratish lozim. Pedagog – bu nafaqat bilim beruvchi mutaxassis, balki ijtimoiy ongni shakllantiruvchi, madaniy merosni davom ettiruvchi, insoniy qadriyatlarni yosh avlodga yetkazuvchi murabbiydir. Ta'lim tizimining sifat darajasi o'qituvchi salohiyati bilan belgilanadi, shu bois pedagogik kasb strategik dolzarblik kasb etadi. Zamonaviy pedagogika o'qituvchini innovator, kreativ fikrlovchi, raqamli savodxon, kommunikativ jihatdan faol, interaktiv usullardan xabardor va psixologik madaniyatga ega bo'lgan

professionallar safida ko'radi. Pedagogik kasbga qo'yilayotgan talablarning birinchi yo'nalishi – kasbiy bilimdonlikdir.

Hozirda o'qituvchi o'z fani bo'yicha chuqur bilimga, metodik malakaga, zamonaviy texnologiyalar asosida dars tashkil etish ko'nikmasiga ega bo'lishi zarur. Innovatsion dars modellarini yaratish, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga yo'naltirish, kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'limni tashkil etish pedagogdan yuqori ziyolilik va ilmiy savodxonlikni talab qiladi. Ikkinchi talab – kommunikativ kompetensiyadir. O'qituvchi o'quvchilar bilan samarali muloqot qila olishi, ularning ruhiy holatini his etishi, individual yondasha olishi, hamkorlik muhitini shakllantirishi lozim. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim prinsipi pedagogdan har bir o'quvchining yosh, intellektual, psixologik xususiyatlarini chuqur bilishni talab etadi. Uchinchidan, zamonaviy pedagog raqamli kompetensiyaga ega bo'lishi kerak. XXI asrda ta'lim jarayoni raqamlashtirilgan tizimlar, elektron platformalar, masofaviy ta'lim vositalari, multimediya texnologiyalari bilan bevosita bog'liq. O'qituvchi elektron resurslar yaratishi, dars jarayonida axborot texnologiyalarini qo'llashi, online baholash tizimlaridan foydalanishi, o'quvchilarni raqamli madaniyatga o'rgatishi shart. To'rtinchi muhim talab – innovatsion fikrlash. Pedagog o'z ustida muntazam ishlashi, yangi metodlarni o'rganishi, dars jarayoniga kreativ yondashuvni qo'llashi, ijodkorlik muhitini shakllantirishi zarur.

Zamonaviy ta'limda loyihaviy o'qitish, modul ta'limi, muammoli ta'lim, STEAM yondashuvi keng qo'llanilmoqda va bularning barchasi o'qituvchidan yangilikka intilish, moslashuvchanlik va ijodkorlikni talab qiladi. Beshinchidan, pedagogik etika va ma'naviy yetuklik masalasi juda katta ahamiyatga ega. O'qituvchi o'z xulq-atvori bilan o'quvchilarga namuna bo'lishi, etik normalarga amal qilishi, adolatli baholash tizimini yo'lga qo'yishi, pedagogik odob qoidalariga qat'iy rioya qilishi lozim. Zamonaviy jamiyatda o'qituvchining ijtimoiy mas'uliyati kuchayib bormoqda, ota-onalar bilan hamkorlik, maktabning jamiyat bilan aloqalari pedagog shaxsi orqali amalga oshadi. Shuningdek, pedagog psixologik barqarorlikka ega bo'lishi, stressli vaziyatlarni boshqarishi, o'quvchilarning emotsional holatiga e'tiborli bo'lishi zamonaviy talablardan biridir. Rivojlanayotgan ta'lim tizimi o'qituvchilardan doimiy o'qishni, o'z ustida ishlashni, malaka oshirishni talab etmoqda. Kasbiy rivojlanish pedagogning asosiy faoliyat mezoniga aylangan. Bugungi o'qituvchi ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borishi, metodik yangiliklar yaratishi, professional hamjamiyatlarda faol ishtirok etishi lozim. Pedagogik kasbning zamonaviy modelida

o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki yetakchi, mentor, yo'naltiruvchi, motivatsiya beruvchi shaxs sifatida qaraladi. O'quvchi bilan ishlash jarayonida o'qituvchi darsning tashkilotchisi emas, balki jarayon ishtirokchisiga aylanadi. Bunday o'zgarishlar pedagogik kasbning mazmunini tubdan o'zgartirdi. Shuningdek, zamonaviy ta'limda inkluziv ta'lim printsiplari, ijtimoiy moslashuv mexanizmlari, qamrab olish va teng imkoniyat yaratish jarayoni kuchaymoqda. Demak, pedagog tarbiyaviy, axloqiy, psixologik, kommunikativ, metodik, raqamli va innovatsion kompetensiyalar majmuasiga ega bo'lishi shart.

Xulosa

Zamonaviy pedagogikada pedagogik kasbning ahamiyati yanada ortib borayotgani, o'qituvchiga qo'yilayotgan talablarning murakkablashayotgani ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Hozirgi kunda o'qituvchi shaxsining kasbiy kompetensiyasi, metodik mahorati, innovatsion yondashuvi, raqamli savodxonligi va pedagogik etikasiz ta'lim sifatini tasavvur qilib bo'lmaydi. Pedagog o'z faoliyati davomida jamiyat taraqqiyoti uchun eng muhim vazifani bajaradi – u inson kapitalini shakllantiradi. Shu bois, pedagogik kasbga qo'yilayotgan talablar o'qituvchini muntazam izlanishga, o'z ustida ishlashga, zamonaviy metodlarni o'zlashtirishga undaydi. Ta'lim tizimining kelajagi zamonaviy pedagoglar qo'lida bo'lgani sababli, o'qituvchi kasbiy yetuklikka, innovatsion fikrlashga, ma'naviy barqarorlikka va kuchli metodik salohiyatga ega bo'lishi shart.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. **Toshpulatov, S., Xasanov, M.** *Zamonaviy pedagogika nazariyasi va amaliyoti.* – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
2. **Xolmatov, R., Mirzaev, A.** *Oliy va umumta'lim muassasalari pedagogikasi.* – Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2019.
3. **Islomova, F.** *Pedagogik kasb va o'qituvchining kompetensiyalari.* – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
4. **Abdullaev, J., Yo'ldoshev, A.** *Zamonaviy ta'limda o'qituvchining roli.* – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2021.
5. **O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi.** *Pedagogik me'yorlar va kasbiy standartlar.* – Toshkent: Sharq nashriyoti, 2020.
6. **Rasulov, A.** *Pedagogik psixologiya va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.* – Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2017.

7. **Shaxobiddinov, Sh., Egamberdiyev, O.** *Pedagogik innovatsiyalar va texnologiyalar.* – Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2019.
8. **Mamatqulov, B.** *Pedagogik etika va axloqiy me'yorlar.* – Toshkent: Ma'naviyat, 2016.
9. **Karimov, F., Shodmonov, Q.** *O'qituvchi faoliyati va kasbiy rivojlanish.* – Toshkent: Fan nashriyoti, 2018.
10. **Sirojiddinov, J., Nazarov, M.** *Zamonaviy pedagogik jarayonlarni boshqarish.* – Toshkent: Innovatsion ta'lim, 2020.